

HOTĂRÂREA CJUE ÎN CAUZA C-102/18: PRECIZĂRI PRIVIND REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) NR. 1329/2014

Silviu-Dorin ȘCHIOPU

Abstract

This short study aims to provide a prima facie presentation and assessment of CJEU's Judgment in Case C-102/18 which brings some clarifications on the nature of the form to be used for the application for a European Certificate of Succession referred to in Article 65(2) of Regulation (EU) no. 650/2012 and provided by the Commission's Implementing Regulation (EU) no. 1329/2014 of 9 December 2014 establishing the Forms referred to in Regulation (EU) no. 650/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession.

Keywords: *Regulation (EU) no. 650/16, Implementing Regulation (EU) no. 1329/2014, CJEU, preliminary ruling, form to be used for the application for a European Certificate of Succession.*

Printr-o cerere de decizie preliminară introdusă de Tribunalul Regional Superior din Köln – Germania, s-a solicitat Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) pentru a patra oară să se pronunțe cu privire la interpretarea unor dispoziții din Regulamentul (UE) nr. 650/2012¹ și pentru prima dată asupra prevederilor Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014².

¹ *Regulamentul (UE) nr. 650 din 4 iulie 2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 201 din data de 27 iulie 2012. Primele trei cereri de decizie preliminară privind acest act normativ au fost soluționate prin hotărârea din 12 octombrie 2017, cauza C-218/16 – Kubicka, ECLI:EU:C:2017:755, hotărârea din 1 martie 2018, cauza C-558/16 – Mahnkopf, ECLI:EU:C:2018:138 și hotărârea din 21 iunie 2018, cauza C-20/17 – Oberle, ECLI:EU:C:2018:485.*

² *Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329 din 9 decembrie 2014 al Comisiei de stabilire a formularelor menționate în Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al*

Litigiul principal

Situația de fapt

O resortisantă germană cu ultimă reședință obișnuită în Köln (Germania) a decedat la 2 iunie 2017. Defuncta deținea bunuri situate în Germania, în Italia și în Elveția. Prin testamentul autentic din 17 decembrie 2014, aceasta a revocat testamentele sale anterioare, a desemnat ca legatar universal una din congregațiile monahale de drept pontifical care constituie Ordinul Sfântului Benedict și l-a numit executor testamentar pe dl. Brisch. Acesta din urmă, în temeiul art. 65 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, a introdus la data de 16 octombrie 2017 la Amtsgericht Köln (Tribunalul Districtual din Köln) o cerere având ca obiect obținerea unui certificat european de moștenitor privind bunurile defunctei situate în Italia³, însă fără a depune *formularul IV* prevăzut în anexa 4 la Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014.

La 23 octombrie 2017, instanța a solicitat dlui. Brisch să utilizeze *formularul IV* și să îl depună la dosarul privind cererea de emitere a certificatului. Executorul testamentar a refuzat să se conformeze respectivei cereri, susținând că are posibilitatea, *nu și obligația* de a utiliza acest formular. Prin ordonanța din 16 noiembrie 2017, instanța a respins cererea de emitere a certificatului european de moștenitor pentru motivul că nu ar fi fost depusă cu respectarea condițiilor de formă ca urmare a neutilizării *formularului IV*.

Astfel, prevederile Regulamentului (UE) nr. 650/2012 și ale Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 incidente în speță sunt:

A. Regulamentului (UE) nr. 650/2012

Articolul 62 – Crearea unui certificat european de moștenitor

„(1) Prezentul regulament creează un certificat european de moștenitor (denumit în continuare «certificatul»), care este emis spre utilizare într-un alt stat membru și care produce efectele enumerate la articolul 69”.

Articolul 65 – Solicitarea unui certificat

„(1) Certificatul este emis la cererea oricărei persoane menționate la art. 63 alin. (1) (denumită în continuare «solicitantul»).

(2) În scopul prezentării cererii, solicitantul *poate utiliza* (s.n.) *formularul* elaborat în conformitate cu procedura de consultare prevăzută la art. 81 alin. (2) (*formularul IV: cerere de emitere a unui certificat european de moștenitor – n.n.*).

Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 359 din data de 16 decembrie 2014.

³ Germania, alături de Grecia și Austria, este unul din statele în care autoritățile judiciare pot emite certificate de moștenitor. Pentru detalii a se vedea și S.-D. Șchiopu, *Hotărârea CJUE în cauza C-20/17: precizări privind domeniul de aplicare al art. 4 din Regulamentul (UE) 650/2012*, în „Revista Universul Juridic” nr. 7/2018, p. 86-96.

(3) Cererea trebuie să conțină informațiile [...] în măsura în care solicitantul deține astfel de informații și în măsura în care aceste informații sunt necesare autorității emitente pentru a atesta elementele pe care solicitantul dorește să le ateste, și trebuie să fie însoțită de toate documentele pertinente, fie în original, fie sub formă de copii care îndeplinesc condițiile necesare pentru a le stabili autenticitatea [...]”.

Articolul 66 – Examinarea cererii

„(1) La primirea cererii, autoritatea emitentă verifică informațiile și declarațiile solicitantului, precum și documentele și celelalte mijloace de probă furnizate de acesta. Aceasta efectuează anchetele necesare pentru verificarea respectivă, din oficiu, atunci când acest lucru este prevăzut în propria legislație sau atunci când este autorizat de aceasta sau îl invită pe solicitant să furnizeze orice alte dovezi pe care le consideră necesare”.

Articolul 67 – Eliberarea certificatului

„(1) Autoritatea emitentă eliberează fără întârziere certificatul, în conformitate cu procedura prevăzută în prezentul capitol, atunci când elementele care trebuie certificate au fost stabilite în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii sau în temeiul oricărei alte legi aplicabile unor elemente specifice. Aceasta utilizează formularul (formularul V: certificat european de moștenitor – *n.n.*) elaborat în conformitate cu procedura de consultare menționată la art. 81 alin. (2)”.

Articolul 80 – Stabilirea și modificarea ulterioară a atestatelor și a formularelor menționate la articolele 46, 59, 60, 61, 65 și 67

„Comisia adoptă acte de punere în aplicare privind stabilirea și modificarea ulterioară a atestatelor și a formularelor menționate la articolele 46, 59, 60, 61, 65 și 67 [...]”.

B. Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329 din 9 decembrie 2014

Articolul 1

„(4) Formularul care *trebuie utilizat* (s.n.)⁴ pentru solicitarea certificatului european de moștenitor, menționat la articolul 65 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, este formularul nr. IV, prevăzut în anexa 4”.

Anexa 4 – Formularul IV: Aviz în atenția solicitantului

„Acest formular cu caracter *neobligatoriu* (s.n.) poate facilita strângerea informațiilor necesare pentru emiterea certificatului european de moștenitor [...]”.

Instanța de trimitere

Dl. Brisch a introdus o cale de atac în fața Amtsgericht Köln (Tribunalul Districtual din Köln). Executorul testamentar a arătat că atât din art. 65 alin. (2) din

⁴ În versiunea în engleză „the form to be used”, în cea în franceză „le formulaire à utiliser”, în cea italiană „il modulo da utilizzare”, în cea spaniolă „el formulario que deberá utilizarse”. În timp ce primele trei versiuni pot fi traduse ca „formularul de utilizat”, ultima nu poate fi tradusă decât ca „formularul care trebuie utilizat”.

Regulamentul nr. 650/2012 („solicitantul poate utiliza”), cât și din formularul IV („formular cu caracter *neobligatoriu*”) reiese că utilizarea acestuia din urmă este facultativă, interpretare coroborată de dispozițiile art. 67 alin. (1) teza a II-a din acest regulament, din care rezultă că utilizarea formularului nr. V (certificat european de moștenitor), care figurează în anexa 5 la Regulamentul de punere în aplicare nr. 1329/2014, este obligatorie. În plus, dacă legiuitorul Uniunii ar fi dorit să facă obligatorie utilizarea formularului IV, ar fi putut formula 65 alin. (2) din regulament („solicitantul poate utiliza”) în aceeași termeni ca cei de la art. 67 alin. (1) teza a II-a („autoritatea emitentă... *utilizează* formularul”).

Potrivit Tribunalului Districtual din Köln, utilizarea obligatorie a formularului IV ar rezulta din modul de redactare a art. 1 alin. (4) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014, care ar fi o *lex specialis* în raport cu art. 65 alin. (2) din Regulamentul nr. 650/2012 iar în cadrul abilitării sale de a adopta acte de punere în aplicare, în temeiul art. 80 și al art. 81 alin. (2) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, Comisia ar fi făcut obligatorie utilizarea formularului IV. De aceea la data de 14 decembrie 2017, a respins această cale de atac și a înaintat cauza Tribunalului Regional Superior din Köln pentru a decide.

Instanța de trimitere consideră totuși că modul de redactare a art. 65 alin. (2) din Regulamentul nr. 650/2012, precum și partea din formularul IV intitulată „Aviz în atenția solicitantului” reflectă mai degrabă caracterul facultativ al utilizării acestui formular. În plus, art. 80 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 abilitază Comisia să adopte acte de punere în aplicare care privesc doar stabilirea și modificarea ulterioară a formularelor prevăzute de acest regulament, însă totuși nu o autorizează să modifice art. 65 alin. (2) din regulament astfel încât să facă obligatorie utilizarea formularului IV.

În aceste condiții, Tribunalul Regional Superior din Köln a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze CJUE următoarea întrebare preliminară: „Pentru solicitarea unui certificat european de moștenitor conform art. 65 alin. (2) din Regulamentul nr. 650/2012, utilizarea, prevăzută la art. 1 alin. (4) din Regulamentul de punere în aplicare a Regulamentului nr. 650/2012, a formularului nr. IV (anexa 4) elaborat în conformitate cu procedura de consultare prevăzută la art. 81 alin. (2) din Regulamentul nr. 650/2012, este obligatorie sau doar facultativă?”⁵.

Considerentele Curții de Justiție a U.E. asupra fondului⁶

Cu titlu introductiv, CJUE a amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, atât din necesitatea aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din

⁵ Cererea de decizie preliminară introdusă de Oberlandesgericht Köln (Germania) la 13 februarie 2018 – Klaus Manuel Maria Brisch (Cauza C-102/18), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 142 din data de 23 aprilie 2018.

⁶ A se vedea CJUE, hotărârea din 17 ianuarie 2019, cauza C-102/18 – Brisch, ECLI:EU:C:2019:34, nepublicată încă în Repertoriul general.

principiul egalității rezultă că o dispoziție a dreptului Uniunii care nu conține nici o trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie, în mod normal, să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând cont de termenii acesteia, precum și de contextul acestei dispoziții și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză⁷.

Curtea a constatat că, potrivit textului art. 65 alin. (2) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, pentru a depune o cerere de emiteră a unui certificat, solicitantul „poate” utiliza formularul în cauză. De asemenea, Curtea a mai constatat că, deși solicitantul trebuie să furnizeze o serie de informații, nu reiese totuși din art. 65 din regulamentul că el ar fi obligat să utilizeze pentru aceasta formularul IV, astfel că redactarea art. 65 alin. (2) nu prezintă nici o ambiguitate în ceea ce privește caracterul facultativ al utilizării formularului IV.

În continuare Curtea a amintit că îndoielile instanței de trimitere rezultă din modul de redactare a art. 1 alin. (4) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014, potrivit căruia „formularul care trebuie utilizat (s.n.)⁸ pentru solicitarea certificatului european de moștenitor, menționat la art. 65 alin. (2) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012, este formularul IV, prevăzut în anexa 4”. Potrivit Tribunalului Regional Superior din Köln, obligativitatea utilizării formularului IV ar putea decurge din această dispoziție.

Totuși, Curtea a precizat că art. 1 alin. (4) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 trebuie coroborat cu anexa 4 a acestuia, în al cărei început se menționează că formularul IV nu are caracter obligatoriu. Astfel, termenii „formulaire à utiliser” (formularul de utilizat) „nu determină caracterul obligatoriu sau facultativ al utilizării formularului IV, ci indică doar că, în cazul în care solicitantul ar dori să introducă cererea sa de emiteră a unui certificat prin intermediul unui formular, formularul adecvat pentru a fi folosit ar fi formularul IV”.

De asemenea, Curtea a mai amintit că potrivit art. 38 din Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și a actelor autentice în materie de succesiuni, precum și crearea unui certificat european de moștenitor⁹ – care a condus la adoptarea Regulamentului (UE) nr. 650/2012 – care corespunde art. 65 din acest regulament, s-a prevăzut că cererea de emiteră a unui certificat trebuie să fie efectuată prin intermediul unui formular al cărui model

⁷ În acest sens, a se vedea CJUE, hotărârea din 21 iunie 2018, cauza C-20/17 – Oberle, ECLI:EU:C:2018:485, paragraf. 33; hotărârea din 1 martie 2018, cauza C-558/16 – Mahnkopf, ECLI:EU:C:2018:138, paragraf. 32, hotărârea din 18 decembrie 2014, cauza C-400/13 și C-408/13 – Sanders și Huber, EU:C:2014:2461, paragraf. 24.

⁸ A se vedea *supra* n. 4.

⁹ Comisia Comunităților Europene, Bruxelles, 14 octombrie 2009, COM(2009) 154 final, document disponibil la [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2009\)0154_/com_com\(2009\)0154_ro.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2009)0154_/com_com(2009)0154_ro.pdf)

figura în anexa I la această propunere¹⁰. Astfel, modificarea modului de redactare a art. 38 din propunere lasă să se înțeleagă că – în ciuda intenției Comisiei care într-o etapă incipientă a lucrărilor legislative a prevăzut utilizarea obligatorie a unui formular – intenția inițială nu a fost urmată de legiuitorul Uniunii iar pe cale de consecință și geneza Regulamentului (UE) nr. 650/2012 confirmă faptul că utilizarea formularului IV este facultativă.

Prin urmare, din interpretarea literală a art. 65 alin. (2) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 coroborat cu anexa 4 la Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 rezultă că, pentru solicitarea certificatului european de moștenitor, utilizarea formularului nr. IV este facultativă.

Curtea a mai subliniat că această interpretare este coroborată și de analiza contextului în care se înscrie această dispoziție, respectiv a arătat faptul că art. 67 alin. (1) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 stabilește în sarcina autorității emitente a certificatului european de moștenitor obligația de a utiliza formularul V, prevăzut în anexa 5 la Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014.

Reluând argumentarea executorului testamentar potrivit căruia, dacă legiuitorul Uniunii ar fi dorit să facă obligatorie utilizarea formularului IV, ar fi putut formula 65 alin. (2) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 („solicitantul *poate utiliza*”) în aceeași termeni ca cei de la art. 67 alin. (1) teza a II-a („autoritatea emitentă... *utilizează* formularul”) din același regulament, Curtea a precizat că diferența dintre termenii privind solicitarea certificatului și cei referitori la eliberarea certificatului reflectă tocmai voința legiuitorului Uniunii de a nu impune utilizarea formularului IV pentru solicitarea emiterii unui certificat. În plus, a constatat că doar formularul IV indică în partea „Aviz în atenția solicitantului” caracterul neobligatoriu al acestui formular, în timp ce în celelalte formulare din anexele la Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 nu există o asemenea indicație privind utilizarea facultativă.

În încheiere, Curtea a precizat că această interpretare nu contravine obiectivului general urmărit de Regulamentul (UE) nr. 650/2012, respectiv recunoașterea reciprocă a hotărârilor pronunțate în statele membre în materie de succesiuni cu implicații transfrontaliere, obiectiv ce poate fi realizat în mod suficient de statele membre – în conformitate cu principiul subsidiarității – fără a fi necesar a face obligatorie utilizarea formularului IV, cu atât mai mult cu cât, potrivit art. 66 și art. 67 alin. (1) din același regulament, autoritatea emitentă eliberează certificatul european de moștenitor numai după verificarea informațiilor furnizate de solicitant și după ce a efectuat, dacă este cazul, anchetele necesare pentru verificarea respectivă.

¹⁰ Art. 38 alin. (1): „Persoana [...] indică, *cu ajutorul* (s.n.) modelului de formular de la anexa I [...]”; „Celui [...] indique, *au moyen* (s.n.) du formulaire dont le modèle figure à l'annexe I [...]” (fr.); „Any person [...] shall provide, *via* (s.n.) the form a model of which is provided in Annex I” (en).

Față de cele de mai sus, Curtea a concluzionat că utilizarea formularului prevăzut în anexa 4 a Regulamentului de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 nu este obligatorie. Această interpretare vine să confirme poziția doctrinei, potrivit căreia regulamentul doar sugerează utilizarea formularului, însă solicitantul are tot interesul de a-l întrebuiți întrucât facilitează misiunea autorității însărcinate cu emiterea certificatului european de moștenitor¹¹. În plus, solicitantul poate recurge și la un formular prevăzut în dreptul național al autorității emitente, atunci când statul membru dispune de asemenea de o procedură națională de emitere a certificatelor naționale de moștenitor¹².

Bibliografie:

1. *Regulamentul (UE) nr. 650 din 4 iulie 2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor*, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 201 din data de 27 iulie 2012.

2. *Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329 din 9 decembrie 2014 al Comisiei de stabilire a formularelor menționate în Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor*, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 359 din data de 16 decembrie 2014.

3. *Cererea de decizie preliminară introdusă de Oberlandesgericht Köln (Germania) la 13 februarie 2018 – Klaus Manuel Maria Brisch (Cauza C-102/18)*, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 142 din data de 23 aprilie 2018.

4. CJUE, *hotărârea din 17 ianuarie 2019, cauza C-102/18 – Brisch*, ECLI:EU:C:2019:34, nepublicată încă în Repertoriul general.

5. U. Bergquist, D. Damascelli, R. Frimston, P. Lagarde, F. Odersky, B. Reinhartz, *Commentaire du règlement européen sur les successions*, Paris: Éditions Dalloz, 2015.

6. A. Bonomi, P. Wautelet, I. Pretelli, *Le droit européen des successions. Commentaire du Règlement (UE) n° 650/2012 du 4 juillet 2012*, 2e édition, Bruxelles, Éditions Bruylant, 2016.

7. S.-D. Șchiopu, *Hotărârea CJUE în cauza C-20/17: precizări privind domeniul de aplicare al art. 4 din Regulamentul (UE) 650/2012*, în „Revista Universul Juridic” nr. 7/2018, p. 86-96.

¹¹ P. Wautelet, în A. Bonomi, P. Wautelet, I. Pretelli, *Le droit européen des successions. Commentaire du Règlement (UE) n° 650/2012 du 4 juillet 2012*, 2e édition, Bruxelles: Éditions Bruylant, 2016, p. 814.

¹² B. Reinhartz în U. Bergquist, D. Damascelli, R. Frimston, P. Lagarde, F. Odersky, B. Reinhartz, *Commentaire du règlement européen sur les successions*, Paris: Éditions Dalloz, 2015, p. 228.